

Literární přehled.

F. Hirt, docteur en droit, professeur de Droit civil à la Faculté de Droit de Strasbourg: **Du délit d'Espionnage.** (O deliktu vyzvědačství.) Vydalo knihkupectví Recueil Sirey, Paříž, 1937, stran 416.

Před nedávnem jsme v těchto místech referovali o hodnotné monografii o právním postavení vojenských attaché. Dnes se nám naskýtá příležitost upozornit na neméně významnou právnickou knihu, vyčerpávající problém zločinu vyzvědač-

ství se stanoviska trestně právního do posledních detailů.

Práce je rozdělena ve dva díly. V dílu prvním je problém probrán obecně s hlediska právní vědy a zvláště pak je podrobně komentováno trestní zákonodárství francouzské, týkající se špionáže. Druhý díl je věnován právní vědě srovnávací a jsou v něm studována zákonná ustanovení, týkající se špionáže, podle platného práva německého, belgického,

italského, ruského a anglického. Naše zákony studovány nejsou, snad proto, že dokonalá úprava právní v tomto směru je u nás teprve novějšího data.

Kniha je psána — přes svou vysokou vědeckou úroveň — slohem jasným, i laikovi snadno pochopitelným, bez nadměrného citování čísel různých zákonných ustanovení, což mnohé právnické spisy činí nezáživnými a někdy i přímo odpuzujícími. Celým svým založením není určena jen pro odborníky justiční, nýbrž i v jiných oborech může prokázat cenné informační služby, jako pro zpravodajské důstojníky a p. Při tom upozorňujeme jen na některé kapitoly, které se přímo zabývají zpravodajskou službou: Jsou to kapitola I., oddíl 2: *Les difficultés du problème* (Obtíže problému), str. 22—28, dále díl první, kap. IV., oddíl 3: *Les Pratiques d'espionnage* (špiónážní praktiky), str. 187—203 a konečně obecně zajímavé je pojednání o špiónáži s hlediska mezinárodního práva v druhém díle, kap. I., str. 265—274, kde je problém rozveden daleko širě, než je tomu v naší služební knize: „Přir. 77. Mezinárodní právo válečné pro válku pozemní“, v níž je obsažena jen citace čl. 29—31 Haagské „Úmluvy ze dne 18. října 1907 o zákonech a obyčejích pozemní války“.

Z o č e k.

Gen. J. F. C. Fuller: *Memoirs of an unconventional soldier*. (Paměti nesmlouvavého vojáka.) Vydal Ivor Nicholson and Watson Ltd., Londýn 1936. V německém překladu dr. Rudolfa Stoffa vyšla kniha v nakladatelství Rowohlt v Berlíně 1937. Překlad má 413 stran a 5 náčrtů.

Pětadvacátá zajímavá kniha známého anglického generála je dobře charakterizována dvěma aforismy, uvedenými v čele knihy. Heraklit: Oslům je seno milejší než zlato a Westermarck: Zatajování pravdy je jediná hanba, kterou věda zná.

Autor líčí počátek své vojenské dráhy a při tom se zmiňuje o některých podrobnostech, které nelichotivě odsuzují spravedlnost přijímacích zkoušek, nebo charakterisují některé osobnosti, které nebyly na výši svého povolání a poslání. Zúčastnil se jako mladý důstojník burské války a vytěžil z ní do své nejnovější knihy několik vzpomínek, které mají zobrazit jeho činnost v jižní Africe.

Světová válka zastihla Fullera na vysoké škole válečné, a to v době, kdy se počínal obírat psaním článků, v nichž hleděl popohnat vývoj taktiky na stejnou rychlost s vývojem techniky. Jeho některé výroky a názory mají ráz pravdivě aforistický a měly by být čteny častěji než jednou. Na př.: Generál, který je pod

vlivem takových hesel, jako šikmé bojové postavení, obchvat, průlom, ofensiva až do krajnosti a pod., skončí tím, že zničí svou armádu. Je-li vůbec doktrína, je to zdravý lidský rozum, to jest, je potřeba činnost přizpůsobovat okolnostem. A jinde praví: Armády byly častěji zničeny dogmaty, odvozenými z dřívějších úspěchů, než zdatností svých protivníků.

V srpnu 1914 opouští školu a stává se zástupcem železničního traťového velitele pro trati vedoucí k přístavům, kde byly nakládány transporty na lodi. V prosinci téhož roku odchází jako důstojník generálního štábu ke štábu 2. teritoriální armády v Tunbridge Wells, a od ní v létě 1915 odchází k polní armádě pro nedorozumění služebního rázu se svým velitelem.

Ve Francii je s počátku ve štábu VII. sboru. Jeho činný duch a jeho bystrý postřeh mu dávají příležitost k sepsání několika memorand o vedení války, o obranném boji a p. Jako i při ostatních příležitostech neodpouští si ani při líčení své činnosti u VII. sboru kritiku svých představených. Vytýká jim přenášení odpovědnosti (při organizaci útočné akce) na nejbližší podřízené, a to počínaje velitelem sboru, „až by nakonec celou odpovědnost nesla řada četníků, rotných a desátníků“. A neodpouští jim ani to, že se při rozhovorech o důležitých věcech dovedli zakousnout do maličkosti s energií hodnou lepší věci. Nazývá to, „hrachovou polévkou“, poněvadž se jeho představení při poradách o ofensivě nekonečně zdržovali při detailu, zda má voják před útokem dostat uvedenou polévku nebo kaši z ovesných vloček. Ovšem autor neskřblí ani chválou a uznáním tam, kde osoby nebo jejich skutky toho podle jeho úsudku zasluhují.

V dalším průběhu světové války se dostal Fuller k tankovým jednotkám, jejichž odhodlaným a ohnivým zastáncem se pak stává až do svého odchodu z činné služby.

Je organizátorem tankového sboru, jeho výcvikovým referentem, jindy zase horlivým bojovníkem proti těm, kteří z nepochopení jsou odhodláni sbor rozpustit. Navrhuje různým vyšším velitelům, aby tanků používali jen hromadně, ale není obvykle vyslyšen, což vede k neúspěchům tanků. Z toho opět vyplývají další návrhy na zrušení tankových jednotek. Bitva u Cambrai je však trvalým obratem k lepšímu, a když Fuller najde pochopení pro obrovské tankové jednotky i na vysokých místech v Anglii, je povolán do ministerstva války k organizaci těchto sil. Zásah masy tanků je připravován na jaro 1919. Při tom autor musí překonávat mnohá nedorozumění,

kteřá se kladou v cestu jeho plánu a na několika příkladech osvětluje, jak doveďou lidé, choulivší na osobní nebo úřední prestiž, zpomalovat nebo znemožňovat uskutečnění velkých rozhodnutí.

S ukončením světové války mu nastává starost o to, aby pochopení pro tanky bylo zachováno i při nízkých početních stavech mírové armády. Jeho snaha není bohužel korunována úspěchem, ba administrativní hnídopichové a byrokratičtí zpátečníci slaví své vzkříšení. Místo k činnosti se přikročuje k tvoření „výborů odborníků k vyzkoušení vlivu útočných vozů na vojenskou organizaci“ a p.

J. F. C. Fuller působí pak ještě v míru na několika místech mimo tankové jednotky, ale zůstává vždy jejich zastáncem a propagátorem. (Úspěchu se dožil teprve ve výslužbě, neboť podle posledních novinářských zpráv má být v Anglii motorisováno dalších dvaadvacet jezdeckých pluků, takže koně zůstanou už jen tělesné a královské jízdní gardě, 1. královskému dragounskému pluku a královským skotským šedým jezdci.) Nakonec nepochopen a celkem zneuznan odchází autor na vlastní žádost do výslužby.

Pro posouzení Fullerovy nezkrotné touhy po nejnovějších poznatcích válečných i pro charakteristiku jeho neklidného a dychtivého ducha je zajímavé to, že se jako pensionovaný generál zúčastnil italsko-habešské války v hodnosti zvláštního dopisovatele deníku Daily Mail.

Kniha, na mnohých místech svérázná, ba možno říci i kacířská, by pro svou zajímavost zasloužila, aby byla přeložena do češtiny, přes to, že s mnohými názory autorovými (na př. v závěru knihy o fašismu a demokracii) a s některými jeho způsoby nelze se ztotožňovat ani je nelze schvalovat.

Klk.

Vladimír Kadlec: *Vladařská cesta Přemyslova*. Autorovým nákladem vytiskla a má v komisi Pražská akciová tiskárna, 1937, stran 250.

V době, kdy je žádoucí každá publikace, přispívající k povznesení národního sebevědomí čerpáním z dokladů naší národní velikosti z přítomnosti i minulosti, lze jen vítat knihu Dr. V. Kadlce, který v ní s pietou podal charakteristiku našeho velkého krále, vojevůdce a státníka, Přemysla Otakara II. Sleduje v ní šlépěje svého otce, zesnulého známého univ. prof. Dr. Karla Kadlce, řádného profesora dějin veřejného práva ve střední Evro-

pě, na právnické fakultě university Karlovy.

Přes to, že kniha není v žádné souvislosti s edicí Vojenského ústavu vědeckého „Náš voják v minulosti“, jejíž první svazek: Dr. Frankenberger: „Husitské válečnictví“, právě vyšel, lze bez nadsázky tvrdit, že se plně ztotožňuje s její tendencí, která je vytčena zásadami, „že má ukazovat na názorných příkladech, jakými vojevůdčovskými talenty byl náš národ nadán v minulosti a tím posilovat důvěru ve vlastní sílu a odhodlání a potlačovat depresi a malomyslnost. Kadlecova kniha je k tomu vhodnou pomůckou a nadto ještě ukazuje, k jak smutným koncům dospěje národ, nabudou-li v něm, byť i na přechodnou dobu, převahy vlivy sobecké, neohlížející se na zájem celku, což bylo příčinou Přemyslovy tragedie roku 1278.

Kniha je rázu vědecky populárního a snadno přístupným, zajímavým způsobem podává plastickou charakteristiku doby i osobnosti velkého panovníka, kterého autor na několika místech přirovnává k Napoleonovi pro jeho válečnické a státnické schopnosti i úspěchy, jakož i pro jeho tragický pád. Zachází při tom i do jemných historických detailů, aniž se tím však kniha stává méně zajímavou. Aspekt sociologický a psychologický činí knihu velmi pozoruhodným dílem, na jaká nejsme vždy zvyklí.

Svým pojetím a díky je kniha velmi vhodnou četbou i pro mládež a může prospět ve smyslu branné i vlastenecké výchovy. Bylo by věru záhodno, abychom měli více interpretací našich dějin, obdobných této knize, totiž postavených na vědecké základně a při tom podaných téměř beletristicky.

Žčk.

Československé a polské vojsko v Rusku. Nová kapitola o staré historii. Napsal Dr. Josef Kudela. Vydal Moravský legionář v Brně. Za Kč 4.—

Kdykoli se v Polsku zdvihne vlna protičeskoslovenské propagandy, podnikají se též útoky proti našemu vojsku na Rusi pro jeho domnělou vinu na kapitulaci sibiřské polské divise. Tak je tomu zase nyní. Autor knížky, jež právě vyšla podrobně vykládá, jak se vyvíjely události na Sibiři kolem polského vojska v roce 1919, a vykládá příčiny, které je přivedly do bezvýchodného postavení. Namnoze se při tom opírá o doklady z polských pramenů. Zabývá se také známou knihou vyslance Šeby, již si polský tisk vzal za záminku k útokům na naše legie.